

خلیج همیشه فارس

حسین نوربخش

خلیج فارس، مظهر مجد و عظمت و جلوه گاه همه ی افتخارات و همبستگی های ملی و تاریخی و راه حیاتی ارتباط کشور، با دریای آزاد، از دورترین ایام تاریخ تا امروز است. هیچ دریایی در طول تاریخ به اندازه ی خلیج فارس، این همه مورد توجه اقوام و ملل گوناگون قرار نگرفته است.

خلیج فارس که پس از جنگ بین المللی دوم به صورت یکی از پرماجراترین نقاط جهان درآمده است، در بخش باختری آسیا و جنوب کشور عزیز ما ایران قرار گرفته است. دیواره ی شمالی و شمال شرقی خلیج فارس را تماماً سواحل ایران پوشانده و از منتهای شمالی آن، «اروند رود» وارد می شود.

باسداری و حاکمیت این دریای مخروشان پارسی از قدیم ترین دوره های تاریخ تاکنون، به علت پیشرفتگی بیش تر این خلیج در خاک ایران، با دولت و ملت ایران بوده است و به همین دلیل، خلیج فارس، «دریای پارس» و «بحرالفارسی» نامیده می شود.

برگ اشتراک مجله های رشد

شرایط

۱- واریز مبلغ ۲۰/۰۰۰ ریال به ازای هر عنوان مجله درخواستی، به صورت علی الحساب به حساب شماره ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت شعبه سه راه آزمایش (سرخه حصار) کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست.

۲- ارسال اصل رسید بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک.

• نام مجله:

• نام و نام خانوادگی:

• تاریخ تولد:

• میزان تحصیلات:

• تلفن:

• نشانی کامل پستی:

..... استان: شهرستان:

..... خیابان:

..... پلاک:

..... کدپستی:

• مبلغ واریز شده:

• شماره و تاریخ رسید بانکی:

امضا:

نشانی: تهران - صندوق پستی مشترکین ۱۶۵۹۵/۱۱۱

نشانی اینترنتی: www.roshdmag.org

پست الکترونیک: [Email:info@roshdmag.org](mailto:info@roshdmag.org)

شماره مشترکین: ۷۷۳۲۶۵۶ - ۷۷۳۲۵۱۱۰

شماره پیام گیر مجلات رشد: ۸۸۳۰۱۴۸۲ - ۸۸۳۹۲۳۲

یادآوری:

• هزینه برگشت مجله در صورت خوانا و کامل نبودن نشانی، بر عهده مشترک است.

• منبای شروع اشتراک مجله از زمان وصول برگ اشتراک است.

• برای هر عنوان مجله برگ اشتراک جداگانه تکمیل و ارسال کنید (تصویر برگ اشتراک نیز مورد قبول است).

در گذشته، عظیم‌ترین جاده‌ی قرون وسطا، یعنی جاده‌ی ادویه و ابریشم که مخصوص حمل ابریشم، چینی، سنگ‌های قیمتی و مروارید بود، از مناطق گوناگون آسیا و سواحل خلیج فارس عبور می‌کرد و به اروپا می‌رسید.

بعد از کاهش رونق جاده‌ی ابریشم زمینی به علت ناامنی مسیر و کنترل شدید خروج ابریشم از چین، توجه دریانوردان و بازرگانان جاده‌ی ابریشم به دریا معطوف شد. به تدریج، جاده‌ی ابریشم دریایی که یک سر آن کشور چین و جانب دیگرش کشورهای اطراف خلیج بنگال و قاره‌ی هند و دریای بزرگ پارس بود، تأسیس شد و مورد توجه اقوام و ملل و پادشاهان چین قرار گرفت.

از نکات جالب توجه این که هر یک از اقوام و ملل جهان که به عظمت و قدرت رسیده‌اند، همواره نقشه‌ی تسلط بر خلیج فارس را طرح کرده‌اند و شگفت‌ترین آن که هیچ‌یک نیز توفیق تسلط دائمی بر آن را پیدا نکرده‌اند.

سخت‌ترین رقابت‌ها و کشمکش‌ها بر سر تصرف سواحل، بنادر و جزایر آن از قرن ۱۶ میلادی آغاز شد. مختصر این که ابتدا پرتغالی‌ها، هلندی‌ها، و بعدها انگلیسی‌ها و فرانسوی‌ها و حتی آلمانی‌ها بر سر تسلط بر آن و یا بهره‌برداری از منابع، بنادر و جزایر آن، با یکدیگر به رقابت‌های بسیار سخت پرداختند.

مشهور است که پطر کبیر، تزار روسیه، آرزوی تسلط بر خلیج فارس و دسترسی به آب‌های گرم را در دل جای داده بود. ناپلئون بناپارت نیز سعی بسیار کرد که قدرت فرانسه را در خلیج فارس مستقر سازد. بعد از آن‌ها، چند کشور استعماری دیگر هم کوشیدند بر این دریای همیشه پارسی تسلط یابند، ولی هیچ‌کدام از این دولت‌های استعماری نتوانستند بر این دریا چیره شوند. فکر تسلط بر آن، هنوز هم در اندیشه‌ی آن‌ها باقی است.

در سال‌های اخیر، آمریکایی‌ها به بهانه‌های گوناگون در این دریا حضور یافته‌اند و از منابع طبیعی و امکانات آن بهره‌برده‌اند. البته تا زمانی که این منطقه دارای نفت و گاز و اهمیت راهبردی و اقتصادی و سیاسی است، بر قدرت‌ها و استعمارگران دست از سر مردم و منابع آن برنخواهند داشت. بنابراین لازم است که دولت‌ها و ملت‌های منطقه اختلافات و گدورت‌های خود را کنار بگذارند، دست به دست هم دهند و نیروهای خود را تقویت کنند. به خصوص نیروی دریایی خویش را مجهز و قوی کنند و ارتش و ملت و کشور را برای هرگونه رویارویی احتمالی آینده با متجاوزان احتمالی، آماده و مهیا سازند.

موقعیت جغرافیایی خلیج فارس

خلیج فارس با قیطانده‌ی دریای وسیعی است که در ۳۰ درجه و ۲۴ دقیقه‌ی عرض شمالی، و ۴۸ درجه و ۵۷ دقیقه‌ی طول شرقی قرار گرفته و از شمال و شمال شرقی به سواحل کشور پهناور ایران، از شرق به دریای عمان و شبه جزیره‌ی مسندام (شیخ نشین‌های رأس الخیمه،

ام‌القوین، عجمان، شارجه و دبئی)، از جنوب به خاک شیخ نشین ابوظبی، شبه جزیره‌ی قطر و عربستان سعودی، از مغرب به عربستان سعودی، از شمال غربی به کویت و عراق، و در انتها الیه شمالی، به اروندرود محدود می‌شود.

به گفته‌ی دکتر احمد مستوفی در سمینار خلیج فارس، «از لحاظ ساختمان و تاریخچه‌ی پیدایش، خلیج فارس شباهتی با دریاهای اطراف خود ندارد و تمام آن یک فلات قاره، یعنی دنباله و امتداد جلگه‌های اطراف فلات ایران است. زیر قشر نازک آب با ۲۵ متر عمق، جلگه‌های دریایی، دنباله‌ی جلگه‌های بین‌النهرین و سواحل ایران واقع است که تا زمانی بسیار نزدیک به ما، از آب بیرون بوده و تشکیل خلیج فارس یک اتفاق کوچک زمین‌شناسی است. یعنی اگر سطح آب خلیج فارس ۳۰ متر پائین رود، وسعت آن نصف می‌شود.

سواحل شمال غربی آن در طول تاریخ تغییرات فاحش کرده و شاید هیچ دریایی به این سرعت در زمانی نزدیک به ما تغییر شکل نداده باشد. [مستوفی، ۱۳۴۲: ۲].

سواحل و جزایر خلیج فارس از لحاظ آب آشامیدنی فقیرند و اهالی، آب مورد نیاز خود را از چاه‌های پراکنده در منطقه که غالباً لب شور هستند، و از منابع سرپوشیده به اسم برکه که باران زمستانی در آن‌ها جمع می‌شود، تأمین می‌کنند. برکه‌های آب که دارای ظاهری جالب و دیدنی هستند، غالباً در مسیر سیلاب‌ها ساخته می‌شوند و مردم با دست و سطل از آن‌ها آب برمی‌دارند.

در سال‌های اخیر، در چند نقطه از سواحل و جزایر لوله‌کشی کرده‌اند و در بعضی از نقاط دستگاه‌های آب شیرین‌کن نصب شده‌اند که آب شور دریا را شیرین می‌کنند و در دسترس اهالی قرار می‌دهند. عمق دریای عمان بیش از ۳ هزار متر است، ولی به محض این که از تنگه‌ی هرمز وارد خلیج فارس می‌شویم، عمق دریا به سرعت کم می‌شود؛ به طوری که عمق ثلث خلیج فارس از ۳۴ متر تجاوز نمی‌کند. عمق متوسط خلیج فارس بین ۲۵ تا ۱۰۰ متر است، اما در حاشیه‌ی دریای عمان، نظیر بندر جاسک، از ۲۰۰ متر به بالا است. عمق آب در حوالی تنگه‌ی هرمز به ۱۰۰ متر و بیش‌تر می‌رسد و از تنگه‌ی هرمز به بعد، عمق آب به تدریج کم می‌شود. هرچه به سمت شمال غرب پیش برویم، عمق آب به ۳۶ تا ۲۵ متر کاهش می‌یابد. در سکوها‌ی مروارید که بیش از $\frac{1}{3}$ کف خلیج فارس را اشغال کرده‌اند، عمق آب کم‌تر از ۳۶ متر است. در سواحل جنوبی که دارای توده‌های مرجانی است، باز از عمق آب کاسته می‌شود.

در دهانه‌ی اروندرود، ژرفای آب در ۵۰ مایلی ساحل به ۳۶ متر می‌رسد و فقط در نزدیکی رأس مستدم، عمق آب به ۱۸۲ متر بالغ می‌شود.

خلیج فارس در سواحل ایران اندکی عمیق‌تر از سواحل عربستان سعودی است، ولی در هر صورت در هر دو سوی آن، مناطق

کم عمق وسیعی در امتداد سواحل وجود دارند.

«در نقاط عمیق خلیج فارس، کف دریا گلی است. در ایوان های مرجانی، کف دریا از ماسه های سخت، مرجان و سنگ است و در سواحل عربستان، مخصوصاً شمال بحرین، کف دریا از گل رس سفید است.» [پیشین]

در منابع گوناگون، طول خلیج فارس را بین ۷۰۰ تا ۸۵۰ کیلومتر، عرض آن را بین ۱۸۰ تا ۲۵۰ کیلومتر و مساحت آن را قریب ۲۴۰ تا ۲۵۰ هزار کیلومتر مربع و یا اندکی بیش تر نوشته اند.

خلیج فارس، یعنی دریایی که سر تا سر سواحل جنوبی کشور ما ایران را در بر گرفته، هزاران سال است که به نام های آب، نار مرتو (رود تلخ)، دریای پائین، زراه افرونگ (دریای کبود)، دریای اریتره، زراه کام سیر (دریای اردشیر)، آبگیر پارس، دریای ایران، خلیج ایران، دریای پارس، بحر فارس، البحر الفارسی، و بالاخره خلیج فارس نامیده می شود.

نام خلیج فارس در اطلس ها، نقشه ها، کتاب ها و نوشته های سراسر جهان به همین شکل و صورت، ثبت و ضبط شده است و به سبب گستردگی و نفوذ آن در فرهنگ و ادب ملت های جهان، تغییر آن امکان پذیر نیست. به علاوه، تا زمانی که ایران و ایرانی زنده است و باد به پرچم پرافتخار جمهوری اسلامی ایران می وزد، همچنان به نام خلیج فارس نامیده خواهد شد و همواره یادآور مجد و عظمت و بزرگی ایران کهن و حضور مؤثر ایران مقتدر امروز در سواحل آن خواهد بود.

نامگذاری خلیج فارس

استاد محیط طباطبایی، مقاله ی مفصلی درباره ی نامگذاری خلیج فارس دارد که خلاصه ی آن چنین است: «آریایی ها پس از رسیدن به ساحل خلیج فارس، ناگزیر از درنگ و سکونت در کنار آن شدند و دو ناحیه ی پارس و کرمان را در شمال خلیج فارس به وجود آوردند. پارسی ها و دولت بزرگ هخامنشی در طول تاریخ، نام پارس را در رذیف مصر و چین و بابل و آشور، و صدرنشین حوادث قرار داد. از جمله، این خلیج یا دریای مسدود که هنوز نام معینی نداشت پیش بابلی ها و آشوری ها به «دریای پارس» معرفی می شد. در کتیبه ای که از داریوش اول در مصر کنار ترعه ی رود نیل به خلیج سوئز به دست آمده نیز دریای پارس نامیده شده است؛ زیرا از این دریا می توانستند به سوی خلیج فارس یا ایران بروند.

از زمان تسلط پارسی ها بر ایران، نام پارس بیش از نام ایران نزد

مصری ها و یونانی ها و رومی ها شهرت یافت و همواره دریا و خلیج فارس به معنی دریا و خلیج ایران، در دوره ی یونانیان، اشکانیان و ساسانیان نخستین نامگذاری خود را حفظ کرد.» [طباطبایی، ۱۳۶۸].

اسماعیل رائین، درباره ی قدمت نام خلیج فارس می نویسد: «نام خلیج فارس یکی از کهن ترین اسامی جغرافیایی گیتی است که با وجود سپری شدن قرون و اعصار و دگرگونی های عظیمی که در چهار گوشه ی عالم در وضع اقلیمی و موقعیت جغرافیایی، و در مرزها و اسامی کشورهای سواحل دریاها و بستر رودخانه ها روی داده، همان طور که از آغاز توسط نخستین اقوام پارسی ساکن این سرزمین خلیج فارس نامگذاری شده، همواره به همین نام خوانده می شده است.» [رائین، اسماعیل ۵۴].

دکتر محمدعلی سجادیه اظهار می دارد: «نخستین نامی که برای دریای پارس به کار رفته، در متون سومری آمده و آبا به معنی آب و دریاست که یک واژه ی پارسی و ایرانی است.»

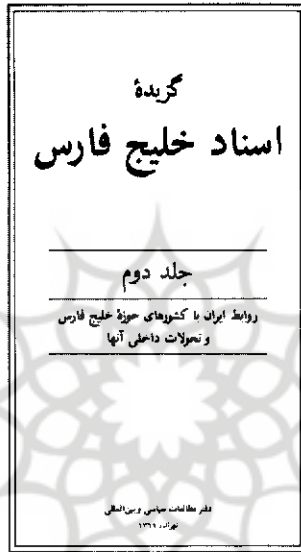
به عقیده ی محققان، قدیمی ترین نام خلیج فارس «نارمرتو» یعنی «آب تلخ» است که آشوریان بر آن نهاده بودند. همچنین می نویسند، نارمرتو گرچه نامی آشوری است، ولی معادل یا نزدیک به این نام را در سواحل و بنادر خلیج فارس داریم که می رساند، نارمرتو باید ریشه در نام های فارسی داشته باشد.

«در کتیبه ای که از داریوش در تنگه ی سوئز یافته اند، در عبارت درابه تیه، پارسا ائی تی، یعنی دریایی که از پارس می رود یا سر می گیرد، منظور از دریای پارس همان خلیج فارس است. در زمان ساسانیان نیز این خلیج را دریای پارس می گفتند.» [مشکور، محمدجواد ۱۳۷۱: ۶۱].

هرودوت، مورخ یونانی (۴۲۵ ق م)، اقیانوسی را که در جنوب غربی آسیاست و از دریای احمر (سرخ) تا دهانه ی هندوستان امتداد دارد، «اری نروس» یا «اریتره» یعنی «دریای سرخ» می خواند. اریتره گرفته شده از نام «ارتیتراس» پارسی است که در زمان مادها می زیست و حادثه ای او را به جزیره ی هرمز کشاند. تمام جزایر را زیر سلطه ی خود گرفت و نامش بر دریای سرخ خلیج فارس و اقیانوس هند گذاشته شد.

خلیج فارس در کتاب های بزرگان و دانشمندان

بزرگان و دانشمندان نامی جهان، نام خلیج فارس را به زبان خود، قرن ها پیش در کتاب های خویش آورده اند، از جمله:

همسایه بگذارند. برخی عمداً نام این دریا را به زبان ترکی بصره کورفزی نوشته‌اند؛ یعنی خلیج بصره. و برای فهم مردمی که به این تسمیه‌ی جعلی عادت نداشته‌اند، «بحر فارسی» نوشته‌اند. در هندوستان نیز همواره به این دریا بحرالفارسی گفته‌اند. [نشریه‌ی وزارت امور خارجه، شماره ۸].

کاری که ترکان عثمانی کردند، این روزها مؤسسه جغرافیایی نشنال جئوگرافیک مرتکب شده و در اطلس خود، نام جعلی، قلابی و بی‌اساس خلیج عربی را آورده و برای فهم مردمی که با این نام جعلی آشنایی ندارند، در پراکنش «خلیج فارس» را ذکر کرده است. و با این کار خود، به اعتبار مؤسسه‌ی خویش در نظر دانشمندان جهان لطمه وارد ساخته است.

اهمیت خلیج فارس

خلیج فارس از هزاران سال پیش مورد توجه اقوام و ملل گوناگون، و واسطه‌ی ارتباط و داد و ستد بین ساکنان سواحل این دریا و کشورها و قاره‌های دور و نزدیک بوده است. حتی پیش از آن که در دریای مدیترانه کشتی‌رانی معمول شود، در خلیج فارس کشتی‌رانی متداول بوده و حوادث مهمی در آن روی داده است.

در حال حاضر، خلیج فارس شاه‌رگ حیاتی و اقتصادی ایران و تنگه‌ی هرمز در دهانه‌ی خلیج فارس، تنها راه دسترسی به غنی‌ترین حوزه‌های نفتی جهان و دیگر منابع ثروت ایران و دنیا است. عاملی که باعث اهمیت منطقه‌ی خلیج فارس برای دنیای غرب و شرق شده، موقعیت راهبردی خلیج فارس و مناطق هم‌جوار آن است.

خلیج فارس، در منطقه‌ی خاورمیانه، به عنوان مهم‌ترین گذرگاه ارتباطی بین قاره‌های اروپا، آفریقا و آسیا، همواره مورد توجه بوده

۱. فلاویوس آریانوس (سده‌ی دوم میلادی)، در کتاب آنابازیس، نام خلیج فارس را به صورت پرسیکون کای تاس آورده که ترجمه‌ی آن خلیج فارس است.

۲. استرابون، جغرافیدان یونانی (نیمه‌ی آخر یک قرن قبل، و نیمه‌ی اول یک قرن بعد از میلاد)، به طور مکرر پرسیکون کای تاس را در جغرافیای خود به کار برده است.

۳. بطلمیوس، بزرگ‌ترین عالم هیئت و جغرافیای قدیم (قرن دوم بعد از میلاد)، از خلیج فارس به نام پرسیکوس سینوس یاد کرده که درست به معنی خلیج فارس است. این اصطلاح در کتاب‌های لاتین غالباً سینوس پرسیکوس آمده است. علاوه بر آن، در کتاب‌های جغرافیایی لاتین خلیج فارس را ماره پرسیکوم یعنی دریای پارس نیز نوشته‌اند.

۴. کوین نوس کورسیوس روفوس، مورخ رومی که در قرن اول میلادی می‌زیست، این خلیج را به زبان لاتین آکواریوم پرسیکو، به معنی آبگیر پارس خوانده است.

۵. در کتاب‌های جغرافیایی و تاریخی دوره‌ی اسلامی، نام این خلیج بحر فارس یا البحر الفارسی یا الخلیج الفارسی یا خلیج فارس یاد شده است. [مشکور، ۸۰].

نخستین کسی که خلیج فارس نوشت

«در دوره‌ی اسلامی، تا مدتی در همه‌ی کتاب‌های جغرافیا، نام خلیج فارس را بیش‌تر دریای پارس، دریای فارس، و به زبان عربی، بحر فارس می‌نوشته‌اند و کلمه‌ی خلیج را از قرن چهارم هجری به کار برده‌اند. نخستین کسی که این کلمه را به کار برده، مطهر بن طاهر مقدسی است که در کتاب البدء والتاریخ که در ۳۵۵ تألیف کرده، نام این دریا را، هم خلیج الفارسی و هم بحر فارس نوشته است. [نفیسی، ۱۳۴۲: ۶۶].

بعد از مقدسی، به ترتیب ابن فقیه، احمد بن رسته، ابن خردادبه، اصطخری، مسعودی، ابوریحان بیرونی، ابن حوقل، بشاری و دیگران، در کتاب‌های خود از خلیج فارس و بحر فارس نام برده‌اند.

مجله‌ی عربی «الاخاء»، استبدلال کرده است که ایرانی‌ها واضح نام خلیج فارس نبوده‌اند، بلکه مورخان و جغرافی‌نویسان عرب و کشورهای دیگر دنیا، این نام را برای دریای پارس انتخاب کرده‌اند.

ترکان عثمانی و نام خلیج فارس

ترکان عثمانی کوشیدند، نام خلیج فارس را به ترکی رایج کنند. استاد سعید نفیسی در این باره می‌نویسد: «در امپراتوری عثمانی کوشیدند، نام ترکی روی برخی جاهای

است. به عبارت دیگر، خلیج فارس بخشی از یک سیستم راه‌های آبی است که دریای مدیترانه، دریای سرخ و اقیانوس هند را شامل می‌شود. خلیج فارس از نقطه نظر سیاسی، سوق الجیشی و خصوصاً اقتصادی، همواره مورد توجه و نظر جهانیان و قدرت‌های بزرگ بوده است.

بیشترین ارزش خلیج فارس مربوط به منابع عظیم گاز و نفت و وجود کشورهای صادرکننده نفت در کرانه‌های آن، و نیز قرار گرفتن بزرگ‌ترین پالایشگاه نفت جهان و اسکله‌های بارگیری در آب‌های آن است. ارزش اقتصادی خلیج فارس را به شرح زیر می‌توان برشمرد:

۱. وجود ۶۵ درصد از ذخایر نفتی جهان در زیر و کف فلات

قاره‌ی خلیج فارس؛

۲. قرار گرفتن کشورهای صادرکننده نفت، مثل ایران، عربستان سعودی، کویت، عراق و شیخ‌نشین‌ها، در کرانه‌های خلیج فارس؛

۳. صدور روزانه در حدود ۱۵ میلیون شبکه نفت خام از کشورهای خلیج فارس؛

۴. قرار گرفتن مرکز بزرگ‌ترین پالایشگاه نفت و گاز جهان در سواحل آن و عظیم‌ترین اسکله‌ی بارگیری نفت در جزیره‌ی خارک.

۵. صدور ۹۰ درصد نفت مصرفی صنایع ژاپن و ۷۰ درصد نفت مصرفی کشورهای اروپای باختری، یعنی دو قطب صنعتی مهم جهان از خلیج فارس.

۶. مطرح بودن خلیج فارس به عنوان راه دریایی مهم و مرکز بازرگانی بین‌المللی برای صدور محصولات گوناگون از جمله نفت، خرما، قالی، خشکبار، مواد غذایی، ماهی، میگو، مروارید (در حال حاضر به مقدار کم) و واردات صنعتی از کشورهای گوناگون مانند ماشین‌آلات، اتومبیل، محصولات مکانیکی و الکترونیکی، دارو و غیره.

۷. وجود منابع عظیم گاز، زیر فلات قاره‌ی خلیج فارس. نویسندگان بسیاری از زمان‌های گذشته تا به امروز درباره‌ی اهمیت و سوابق تاریخی خلیج فارس قلم فرسای کرده‌اند؛ از جمله: محمد سعیدی در سخنرانی خود در سمینار خلیج فارس اظهار داشت: «خلیج فارس، به واسطه‌ی موقع ممتاز و بی‌نظیر جغرافیایی خود، چهارراه شرق و غرب و عرصه‌ی رفت و آمد همه‌ی اقوام و هلال‌دنیای قدیم بوده است. کرانه‌های خلیج فارس منبع بی‌پایانی است برای تحقیقات علمی و تاریخی. به همین دلیل، مجموعه رسائل و کتبی که درباره‌ی خلیج فارس نوشته شده‌اند، کتابخانه‌ی بزرگی را تشکیل می‌دهند. درباره‌ی هیچ دریای دیگری این همه تألیفات و تصنیفات به وجود نیامده است.»

رائین در جلد اول کتاب «دریانوردی ایرانیان» درباره‌ی اهمیت خلیج فارس چنین آورده است: «خلیج فارس همواره از نظر موقعیت

جغرافیایی، اهمیت سوق‌الجیشی و بسیاری خصوصیات دیگر، یکی از حساس‌ترین مناطق گیتی بوده است؛ چنان‌که در حال حاضر نیز منطقه‌ی خاورمیانه که خلیج فارس در قلب آن قرار دارد، یکی از حساس‌ترین مناطق گیتی است.

اهمیت خلیج فارس از نظر تاریخی و بین‌المللی به حدی است که از دیرباز، هر کشوری که علاقه‌مند به توسعه‌ی روابط اقتصادی خود با خاورمیانه بوده است، تحقیقات دامنه‌داری درباره‌ی آن و اهمیتی که در مبادلات تجاری جهان دارد، به عمل آورده است. این تحقیقات منابع و مآخذ ذیقیمتی به زبان‌های گوناگون برای شناسایی خلیج فارس در اختیار ما می‌گذارند.» (رائین صفحه‌ی ۶۱).

خلیج فارس مهد کشتی‌رانی جهان

بر اساس آنچه که از کتاب‌های تاریخی استنباط می‌شود، قدیمی‌ترین مللی که در خلیج فارس کشتی‌رانی کرده‌اند، سومری‌ها، عیلامی‌ها، آسوری‌ها، بابلی‌ها، کلدانی‌ها، فنیقی‌ها و ایرانی‌ها بوده‌اند.

از داستان اردوکشی سناخریب می‌توان یقین حاصل کرد که از هشت قرن قبل از میلاد، در خلیج فارس کشتی‌رانی سابقه داشته است. داریوش بزرگ نیز در ۵۱۲ قبل از میلاد، کشتی‌هایی ساخت و از راه خلیج فارس، اقوام هندی را مطیع خود کرد.

در زمان شاپور ذوالاکتاف، برای سرکوبی اعراب از روی خلیج فارس اردوکشی انجام گرفت و کشتی‌های ایرانی، علاوه بر ساحل ایران، از سواحل جنوبی عربستان تا عدن و یمن را فتح کردند و تا کرانه‌های دریای سرخ و آفریقا قدرت ایران را بسط دادند.

منابع

۱. مستوفی، دکتر احمد. سمینار خلیج فارس. جلد نخست. انتشارات اداره کل رادیو. ۱۳۴۲.
۲. طباطبایی، استاد محیط. «خلیج فارس در آینده‌ی زمان». روزنامه‌ی کیهان. شماره‌ی ۱۳۷۱۴. ۱۳۶۸.
۳. رائین، اسماعیل. دریانوردی ایرانیان. جلد اول. تهران، جاویدان، ۱۳۵۶.
۴. مشکور، محمدجواد. جغرافیای تاریخی ایران باستان، تهران دنیای کتاب، ۱۳۷۱.
۵. نفیسی، سعید. سمینار خلیج فارس. جلد دوم. انتشارات رادیو ایران. ۱۳۴۲.
۶. نشریه وزارت امور خارجه، دوره دوم، شماره ۸، ص ۱۱.